

Crisis leidt tot nieuwe verhoudingen tussen burger en bestuur

De gemeente kan niet alles zelf, maar moet duidelijk zijn wat ze van de burger verwacht

Julien van Ostaaijen, universiteit van Tilburg, februari 2011

De gemeente Tilburg wil haar burgers binnenkort via een stadsdebat laten meedenken over de bezuinigingsplannen. Een goed idee, maar hopelijk geeft de gemeente ook duidelijk aan wat ze daarmee wil bereiken. Anderzijds moeten burgers ook zelf de handen uit de mouwen steken. Zeker in een tijd van bezuiniging kan een gemeente niet alles zelf.

Met het stadsdebat wil de gemeente ‘in debat met de stad’ over de bezuiniging. En dat is nodig. Er moet structureel 53 miljoen Euro bezuinigd worden. Om te horen hoe burgers hierover denken, wordt ondermeer het ‘zeepkist’ model geopperd. Burgers mogen hun idee, voorstel of suggestie in één minuut verkondigen tijdens dit binnenkort te voeren debat.

Het stadsdebat is een van de vele initiatieven die het Tilburgse stadsbestuur de laatste jaren heeft genomen om de burgers bij het gemeentelijke beleid te betrekken. Dat is niet toevallig. In Tilburg liggen betrokkenheid bij de politiek en politieke afkeer namelijk dichtbij elkaar.

Allereerst is de afkeer van de politiek groot. Daarin is Tilburg geen uitzondering, maar het is er wel sterker dan in veel andere steden aanwezig. Dat blijkt allereerst uit het lage opkomstpercentage en onderzoek wat ik met collega Marcel Boogers naar het stemgedrag van de Tilburgers heb gedaan. Hieruit blijkt dat er - meer dan in andere gemeenten - in Tilburg een sterke mate van onvrede en cynisme heerst over de lokale politiek. De gebeurtenissen van de afgelopen jaren – de Midi-crisis, aftredende gemeenteraads- en collegeleden en het achterhouden van informatie door de burgemeester – dragen daaraan bij. Ook het omkappen van de boom op de Vijfsprong en het doorzetten van de cityring bevestigen voor veel burgers het beeld van een bestuurlijke elite die zich weinig van maatschappelijke onvrede en alternatieve belangen aantrekt.

Aan de andere is de band tussen bestuur en burger ook minder groot dan hij lijkt. Er zijn in Tilburg namelijk ook veel hechte banden tussen de politiek en de samenleving. Jan Hamming en in mindere mate Loes Dielissen bleken de afgelopen verkiezingen stemmentrekkers door hun profilering als benaderbare lokale bekendheid. Er zijn daarnaast maar weinig wijken in de stad waar geen participatieprojecten zijn en elke wijk heeft ook zijn eigen ‘wijkwethouder’. En Tilburg loopt ook zeker niet achterop als het gaat om initiatieven om de mening van de bevolking te peilen. ICT speelt daarin een steeds belangrijkere rol, met het digitaal kiezen van een nieuw ontwerp voor het Heuvelplein als meest in het oog springende voorbeeld.

Toch kan men nog best kritiek hebben op deze initiatieven. Binnen de gemeente zijn velen bezig met het horen van de burger, maar het is niet altijd duidelijk waartoe de betrokkenheid van de burger leidt. De ene keer leidt de deelname aan meerdere inspraakavonden tot niets, terwijl een andere keer 4000 bezoeken aan een internetpagina de inrichting van het centrale plein bepalen.

De rol die burgers in het politieke spel in Tilburg spelen, kan kortom wat scherper worden verwoord. Dat geldt ook voor het aanstaande stadsdebat. Het stadsdebat lijkt allereerst als doel te hebben burgers te laten ‘meeweten’ en ‘meedenken’ over de grote bezuinigingsoperatie van de stad. Desondanks is de kans groot dat burgers (te)veel van de

debatten verwachten, dat ze wellicht denken wijzigingen tot stand te kunnen brengen in plannen die allang vastliggen en waar het gemeentebestuur niet meer aan wil tornen. De gemeente dient daar duidelijk over te zijn.

Maar het stadsdebat kan ook het begin zijn in het opnieuw vormgeven van de taakverdeling tussen bestuur en burger. In tijden van bezuinigingen beseffen burgers dat het geld niet overal aan uitgegeven kan worden. Dat biedt ook kansen. Mochten burgers niet met alternatieve bezuinigingsplannen komen die bijvoorbeeld de vijf wijkcentra kunnen openhouden, dan hoeft het bericht in de krant niet te luiden: 'gemeente sluit wijkcentra'. Een alternatieve titel kan zijn: 'gemeente draagt niet meer bij aan de wijkcentra'. Dat vormt dan een uitdaging naar de samenleving toe. De hele Nederlandse overheid moet in deze tijden zuiniger aan doen. Dat kan behalve tot onvrede ook tot nieuwe kansen en uitdagingen voor de samenleving zelf leiden. De gemeente kan dat stimuleren. Duidelijk zijn wat de gemeente wel en niet kan, maar ook wat de burger van de gemeente kan verwachten en zelf moet doen, horen daarbij. Het aanstaande stadsdebat kan daar de eerste stap voor zijn.

Julien van Ostaaijen is onderzoeker en docent bestuurskunde aan de universiteit van Tilburg. Hij houdt zich vooral bezig met lokaal bestuur, burgerparticipatie en protestpartijen.